

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Заступник ректора ХНАДУ
назва ВНЗ

проф _____
вчене звання підпис

І.П.Гладкий
прізвище та ініціали

“ _____ ” _____ 2017 року

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни **Правознавство та адміністративне право**
(повна назва навчальної дисципліни)

підготовки **бакалавра**
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки; 29 Міжнародні відносини; 07 Управління та адміністрування**
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність **051 Економіка; 292 Міжнародні економічні відносини; 073 Менеджмент; 071 Облік і оподаткування; 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність;**
(шифр і назва напрямку підготовки)

(шифр за навч. планом № 36; 25; 22; 36; 35)
(за ОПП чи № навчального плану)

2017рік.

розроблено та внесено: кафедрою міжнародної економіки
(повне найменування кафедри)

розробники програми: доцент, к.ю.н., доцент Л.В. Єрофєєнко

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри міжнародної економіки “29” серпня 2017 року, протокол № 1

Завідуючий кафедрою
міжнародної економіки професор _____ Д.А.Горовий
вчене звання підпис прізвище та ініціали

“Узгоджено”

Зав. кафедрою Економіки і підприємництва проф. _____ А.С.Іванілов
назва кафедри вчене звання підпис прізвище та ініціали

“ _____ ” _____ 2017 року

“Узгоджено”

Зав. кафедрою Управління та адміністрування
назва кафедри

проф. _____ О.М. Криворучко
вчене звання підпис прізвище та ініціали “ _____ ” _____ 2017 року

“Узгоджено”

Зав. кафедрою Міжнародної економіки проф. _____ Д.А. Горовий
назва кафедри вчене звання підпис прізвище та ініціали

“ _____ ” _____ 2017 року

“Узгоджено”

Декан факультету управління та бізнесу проф. _____ І.А.Дмитрієв
вчене звання підпис прізвище та ініціали

“ _____ ” _____ 2017 року, протокол № _____

© _____, 2017 рік
© _____, 2022 рік

Вступ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Правознавство та адміністративне право» складена відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та навчального плану підготовки бакалавра_напряму 051 Економіка; 292 Міжнародні економічні відносини; 073 Менеджмент; 071 Облік і оподаткування; 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

назва напряму для бакалавра (спеціальності для магістра)

1. Мета, предмет та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є підготовка фахівців у галузі сучасної систематизації наукових правових знань, які лежать в основі теорії держави та права і на цій основі забезпечити більш свідоме і ґрунтовне вивчення положень науки конституційного права та інших галузевих юридичних наук. Також виникає необхідність у підготовці фахівців у сфері управління, що працюватимуть в умовах побудови правової держави, вивчення сукупності правових норм, які регулюють суспільні відносини і формуються під час забезпечення органами виконавчої влади реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі державного управління економічним, соціально-культурним та адміністративно-політичним будівництвом у державі. Це в свою чергу сприяє вихованню у студентів правового мислення та подальшого розширення і поглиблення світогляду, що є необхідним для практичної діяльності майбутніх спеціалістів.

1.2. Предметом навчальної дисципліни є вивчення основних точок зору сучасної юридичної думки щодо виникнення держави та права, поняття системи права та її внутрішньої організації, характеристики джерел права як зовнішньої форми його виразу, визначення місця та ролі права в урегулюванні суспільних відносин в тому числі, які склалися в сфері державного управління, а також суспільних відносин, які є предметом окремих (переважно базових) галузей права, та джерел регулювання таких відносин.

В умовах демократизації українського суспільства особливо важливого значення набувають формування, розвиток і закріплення нового юридичного мислення, виховання загальної і правової культури, високої професійності, вироблення почуття відповідальності, справедливості, поваги до закону. Належне засвоєння основних принципів права, осягнення не лише букви, а й духу закону, правильне його тлумачення і застосування на практиці – все це становить основу майбутньої професійної діяльності.

1.3. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

по-перше, засвоєння специфічної фахової термінології, формування професійно грамотної юридичної мови – як важливого компонента правової культури майбутнього фахівця, що дозволить на більш високому рівні в подальшому вивчати інші юридичні науки;

по-друге, розвиток логічного мислення, уміння аргументувати власну позицію, розвиток творчих нахилів студентів;

по-третє, вироблення елементарних навичок дослідницької діяльності, вкрай важливих для самовдосконалення та навчання у вузі.

1.4. По завершенні вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- поняття держави та її ознаки;
- характеристику форми держави, в тому числі форми Української держави;
- поняття та елементи механізму держави та державного апарату;
- основні принципи та джерела права;
- систему права, її елементи, структуру норми права;
- чинні норми Конституції України та галузевих нормативно-правових актів, що регулюють правові відносини;
- поняття, ознаки і види правопорушень, а також юридичної відповідальності та її видів;
- порядок вирішення господарських спорів, основи розгляду конституційних, цивільних, адміністративних та кримінальних справ;
- основи конституційного права, зокрема, поняття та юридичні властивості Конституції України, основи конституційно-правового статусу людини і громадянина, систему, принципи функціонування, порядок створення та компетенцію органів законодавчої, виконавчої, судової влади, а також правоохоронних та правозахисних органів;
- основи судоустрою та принципи здійснення правосуддя в Україні;
- основи трудового права, зокрема, поняття та склад трудових правовідносин, трудового договору та контракту, підстав припинення трудового договору, матеріальної й дисциплінарної відповідальності, трудових спорів;
- основи цивільного права, зокрема, характеристику цивільних правовідносин, в тому числі зобов'язальних, цивільного договору й правочину, власності та права власності, цивільно-правової відповідальності;
- основні категорії спадкового права;
- загальну характеристику сімейного права та Сімейного кодексу України;
- основи кримінального права, зокрема, поняття кримінальних правовідносин, кримінального закону, його дію у просторі й часі, поняття, види, склад злочину, його стадії, поняття й види співучасті у злочині, характеристику обставин, що виключають злочинність діяння, поняття та систему покарань, загальні засади їх призначення;
- сутність адміністративного права, його зв'язок з державним управлінням;
- чинне адміністративне законодавство;
- функції та принципи державного управління;
- систему виконавчої влади, правове положення суб'єктів, що її здійснюють;
- форми та методи державного управління;
- поняття та види адміністративного примусу та адміністративної відповідальності;
- поняття та принципи адміністративного процесу, його структуру;
- способи забезпечення законності;
- спеціальні адміністративно-правові режими;

- особливості галузевого та міжгалузевого управління.
- механізм захисту прав і свобод людини й громадянина та користування нормативно-правовими актами.

вміти:

- правильно тлумачити положення норм Конституції України та інших нормативно-правових актів, що регулюють правові відносини (які є предметом регулювання окремих галузей права);
- правильно застосовувати норми чинного законодавства під час вирішення конкретних питань;
- правильно використовувати в практичній діяльності методи державного управління;
- готувати акти державного управління та приймати управлінські рішення, юрисдикційні та інші акти;
- здійснювати функції щодо забезпечення законності в державному управлінні, при розгляді справ про адміністративні правопорушення.
- добре орієнтуватися у визначеннях та термінології тієї чи іншої галузі права для того, щоб грамотно використовувати теоретичні знання на практиці.

Мати уявлення (згідно вимог структурно-логічної схеми підготовки фахівця) про місце дисципліни в системі наукових знань та розвиток системи правових наук.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Правознавство та адміністративне право» вивчається у першому семестрі і всі знання та вміння, отриманні після вивчення даної дисципліни, необхідні студенту для застосування їх на практиці та формування здібностей у вирішенні певних задач за призначенням – все це становить основу майбутньої професійної діяльності, а також у подальшому вивченні таких дисциплін як «Господарське законодавство», «Інтелектуальна власність», «Договірне право».

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів <u>4</u> Кількість годин <u>120</u>	<u>нормативна</u> (нормативна, за вибором ВНЗ, за вибором студента)	
Семестр викладання дисципліни	<u>1</u> Порядковий номер семестру	<u>2</u> Порядковий номер семестру
Вид контролю:	<u>екзамен</u>	
Розподіл часу:		
- лекції (годин)	32	6
- практичні, семінарські (годин)	16	4
- самостійна робота студентів (годин)	42	80
екзамен	30	30

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Теорія держави та права

Тема 1. Основні теорії виникнення держави

Поняття та ознаки держави. Теорії походження держави. Суверенітет. Функції держави. Форми реалізації функцій держави. Форми держави: форма правління, форма державного устрою, політичний режим. Механізм (апарат) держави. Теорія розподілу влад. Правова держава.

Тема 2. Основи теорій права

Поняття та ознаки права. Джерела права. Право в об'єктивному і суб'єктивному значенні. Функції права. Право в системі соціальних норм. Право і мораль. Норма права: поняття, структура, види. Система права. Форми (джерела) права. Закони і підзаконні нормативно-правові акти. Правовідносини: поняття, ознаки, склад. Юридичні факти. Правомірна поведінка, правопорушення, юридична відповідальність.

Розділ 2. Основи галузей права

Тема 3. Основи конституційного права

Конституційне право як галузь права. Конституційні правовідносини. Основи конституційного ладу в Україні. Конституція України – Основний Закон держави. Правові засади громадянства: поняття, підстави набуття та припинення. Права, свободи та обов'язки людини та громадянина. Правовий статус і повноваження Верховної Ради України. Правовий статус і повноваження Президента України. Правовий статус і повноваження Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади та місцевих державних адміністрацій. Поняття місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування в Україні, їх повноваження.

Тема 4. Основи цивільного права

Цивільне право як галузь права. Принципи цивільного права України. Джерела цивільного права України. Цивільні правовідносини, їх класифікація. Об'єкти цивільних правовідносин. Суб'єкти цивільного права. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права. Цивільна правоздатність та дієздатність фізичних осіб. Визнання громадянина недієздатним або обмежено дієздатним. Юридичні особи як суб'єкти цивільного права. Види юридичних осіб. Право власності: поняття та зміст. Форми права власності. Цивільно-правовий захист права власності. Зобов'язання: поняття та види. Цивільно-правові договори. Цивільно-правова відповідальність. Спадкове право.

Тема 5. Основи сімейного права

Сімейне право як галузь права. Шлюб: поняття та зміст. Порядок та умови укладення шлюбу. Особисті права та обов'язки подружжя. Майнові права та

обов'язки подружжя. Умови визнання шлюбу недійсним. Поняття та порядок припинення шлюбу. Опіка та піклування.

Тема 6. Основи трудового права

Трудове право як галузь права. Суспільні відносини, що складають предмет трудового права. Суб'єкти трудових правовідносин. Поняття і зміст трудового договору. Трудовий контракт як особлива форма трудового договору. Порядок укладання трудового договору. Підстави припинення трудового договору. Підстави розірвання трудового договору за ініціативою працівника. Підстави розірвання трудового договору за ініціативою власника або уповноваженого ним органу. Робочий час і час відпочинку. Трудова дисципліна і дисциплінарна відповідальність. Матеріальна відповідальність учасників трудових правовідносин. Індивідуальні та колективні трудові спори.

Тема 7. Основи кримінального права

Кримінальне право як галузь права. Кримінальний закон: поняття, дія кримінального закону у просторі, часі та за колом осіб. Кримінальна відповідальність: поняття, ознаки та підстава. Злочин: поняття та ознаки. Класифікація злочинів. Склад злочину. Співучасть у злочині. Стадії злочину. Обставини, що виключають злочинність діяння. Покарання: поняття та види. Загальні засади призначення покарання.

Розділ 3. Адміністративне право

Тема 8. Предмет і система адміністративного права

Адміністративне право як галузь права. Предмет адміністративного права. Метод адміністративного права. Особливості адміністративно-правового регулювання управлінських відносин.

Суб'єкт управління. Об'єкт управління. Адміністративне нормо-творення. Адміністрація розпорядництво. Адміністративні засоби правоохоронного характеру.

Система адміністративного права. Загальна частина адміністративного права. Особлива на адміністративного права. Адміністративне право та інші галузі права. Наука адміністративного права.

Тема 9. Адміністративно-правові норми та відносини

Поняття, види та особливості адміністративно-правових норм. Дія адміністративно правових норм. Структура адміністративно-правових норм.

Джерела адміністративного права. Конституція України - основне джерело адміністративного права. Кодекс України про адміністративні правопорушення - особливе джерело адміністративного права.

Систематизація адміністративного права. Кодифікація. Інкорпорація. Поняття адміністративно-правових відносин. Ознаки адміністративно – правових відносин. Види адміністративно-правових відносин. Суб'єкти адміністративно-правових відносин. Адміністративна правоздатність та дієздатність суб'єктів.

Об'єкти адміністративно-правових відносин. Зміст адміністративних правовідносин. Юридичні факти.

Тема 10. Функції, форми та методи державного управління

Поняття «форми державного управління». Правові форми державного управління. Неправові форми державного управління. Видання нормативних актів управління. Видання індивідуальних (ненормативних, адміністративних) актів управління. Проведення організаційних заходів. Здійснення матеріально-технічних операцій. Поняття правових актів державного управління. Ознаки та юридичне значення актів управління. Підзаконність актів управління. Класифікація актів державного управління.

Адміністративний договір як форма державного управління.

Поняття адміністративно-правових методів управління. Характерні риси методів управління. Види адміністративно-правових методів. Загальні та спеціальні методи управління. Наукові і ненаукові. Державні і громадські. Прямого і непрямого впливу. Демократичні і диктаторські. Адміністративні і економічні. Методи переконання та примусу.

Адміністративний примус та його види. Характерні риси адміністративного примусу. Заходи адміністративного примусу. Заходи адміністративного запобігання (адміністративно-попереджувальні заходи). Заходи припинення правопорушень. Заходи припинення загального призначення. Заходи припинення спеціального призначення. Адміністративні стягнення.

Тема 11. Адміністративна відповідальність

Поняття адміністративної відповідальності. Основні риси адміністративної відповідальності. Законодавчі основи адміністративної відповідальності. Підстави адміністративної відповідальності. Адміністративне правопорушення (проступок) та його ознаки. Склад адміністративного правопорушення. Об'єкт адміністративного правопорушення. Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення. Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення. Суб'єкт адміністративного правопорушення.

Загальні правила накладення адміністративного стягнення. Обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення. Обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення. Строки притягнення до адміністративної відповідальності.

Адміністративна відповідальність юридичних осіб.

Дисциплінарна відповідальність. Підстави дисциплінарної відповідальності.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

3.1. Основна література

1. Бачинін В.А. Філософія права : Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В.А. Бачинін, В.С. Журавський, М.І. Панов. - К. : Ін Юре, 2003. - 468 с.

2. Єрофеєнко Л. В. Адміністративне право : навч.-метод. посіб. / Л. В. Єрофеєнко ; М-во науки і освіти, молоді та спорту України, ХНАДУ. - Х. : ХНАДУ, 2013. - 172 с.
3. Єрофеєнко Л. В. Правознавство : навч.-метод. посіб. / Л. В. Єрофеєнко, В. М. Бережний ; ХНАДУ. - Х. : ХНАДУ, 2007. - 176 с.
4. Кельман М.С. Загальна теорія держави та права : Підручник / Кельман М.С., Мурашин О.Г., Хома Н.М. - Львів : Новий світ-2000, 2003. - 581 с.
5. Конституційне право України : Навч. посіб. для студ. вузів: Хрестоматія / Нац. юридична акад. України ім. Я. Мудрого ; Упоряд.: В.С. Журавський, Ю.М. Тодика. - К. : Ін Юре, 2004. - 882 с.
6. Конституційне право України : Підручник / М-во освіти і науки України ; За ред. Ю.М. Тодики, В.С. Журавського. - К. : Ін Юре, 2002. - 542 с.
7. Леонтєва Л. В. Правоведение : конспект лекцій / Л. В. Леонтєва ; М-во образования и науки, молодежи и спорта Украины, ХНАДУ. - Х. : ХНАДУ, 2011. - 106 с.
8. Основи конституційного права України : конспект лекцій / О. Г. Остапенко, Я. Г. Гриньова, С. В. Селезень, Л. В. Леонтєва ; М-во освіти і науки України, ХНАДУ. - Х. : ХНАДУ, 2010. - 139 с.
9. Основи права України : Навч. посіб. для студ. вузів / [В.Я. Бурак, В.К. Грищук, О.В. Грищук та ін.] ; За ред. В.Л. Ортинського. - Львів : Оріяна-нова, 2005. - 366 с.
10. Правознавство : Підручник / За ред. В.В. Копейчикова, А.М. Колодія. - К. : Юрінком Інтер, 2004. - 752 с.
11. Правознавство / За ред. М. Настюка. - 2-ге вид. - Львів : Світ. Вид-во Львів. ун-та, 1995. - 272 с.
12. Теорія держави і права : підручник : академ. курс / [О. В. Зайчук, А. П. Заєць, В. С. Журавський та ін.]. - 2-е вид., перероб. і доп. - К. : Юрінком Інтер, 2006. - 688 с.
13. Цивільний кодекс України : За станом на 1 січ. 2004 р. - Х. : Одиссей, 2004. - 408 с.
14. Цивільне право України : Академ. курс: У 2-х т.: Підручник / За заг. ред. Я.М. Шевченко. - К. : Ін Юре, 2004. - 520 с
15. Цивільне право України : підручник : у 2-х кн. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. - 2-е вид., доп. і перероб. - К. : Юрінком Інтер, 2005. - 736 с.
16. Шляхтун П. П. Конституційне право України : слов. термінів / П. П. Шляхтун. - К. : Либідь, 2005. - 568 с.

3.2. Додаткова література

17. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – Ст.141.
18. Кодекс адміністративного судочинства України: Науково- практичний коментар/ За ред. С.В.Ківалова, О.І.Харитонової/ Ківалов С.В., Харитонова О.І., Пасенюк О.М., Аракелян М.Р. та ін. – Х.: ТОВ „Одиссей”, 2005. – 552с.
19. Кодекс України про адміністративні правопорушення. – К.: Атіка, 2002. – 189с.

20. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар/ Р.О.Калюжний, А.Т.Комзюк, О.О.Погрібний та ін. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 781с.
21. Кодекс Украины об административных правонарушениях: Научно-практический комментарий. Издание четвертое. – Харьков: ООО “Одиссей”, 2003. – 880с.
22. Гражданский кодекс Украины: Комментарий.– Харьков: Одиссей, 2004. – 832 с.
23. Гражданский процессуальный кодекс Украины.– Харьков: Одиссей, 2004.– 224 с.
24. Кодекс законов о труде Украины: научно-практический комментарий. – Харьков: Одиссей, 2003.– 864 с.
25. Семейный кодекс Украины. – Харьков: Одиссей, 2004.– 110 с.
26. Уголовный кодекс Украины. Комментарий. – Харьков: Одиссей, 2002.– 960 с.
27. Научно - практический комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Украины.– Харьков: Арсис, 2002.– 576 с.
28. Научно - практический комментарий к законодательству Украины о труде. Стычинский Б. С., Зуб И. В., Ротань В. Г. — К.; Севастополь: Институт юридических исследований, 2001. — 1024 с.
29. Розгляд судами справ у спорах, що виникають з трудових правовідносин (окремі питання). Чанишева Г. І., Фадєєнко А. Ф. // Право України. – 1998. – № 8. – С. 58 – 63.
30. Розгляд колективних трудових спорів (конфліктів). Ярецько А. // Право України, 1998. – № 8. – С. 101.

3.3. Рекомендовані інформаційні ресурси

31. [http //rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)
32. [http //www.kmu.gov.ua/mainestat](http://www.kmu.gov.ua/mainestat).
33. [http //www.minfin.gov.ua](http://www.minfin.gov.ua)
34. [http //www.mlsp.gov.ua](http://www.mlsp.gov.ua)
35. [http //www.dkrp.gov.ua](http://www.dkrp.gov.ua)
36. [http //www.ukrdzi.com.ua](http://www.ukrdzi.com.ua)

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Комплекти завдань для практичних занять, тестових завдань, питання для самостійної роботи студентів, тематика рефератів, екзаменаційні білети.

Розробник програми: доцент _____ Л.В. Єрофєєнко